

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації аспіранта кафедри обліку, фінансів та інформаційних технологій Луганського національного аграрного університету **Сударкіної Людмили Юріївни** на тему «Формування економічного механізму ресурсозбереження в сільському господарстві», що подається на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Комісія в складі: доктора економічних наук, доцента Зось-Кіора Миколи Валерійовича; кандидата економічних наук, доцента Федірця Олега Володимировича розглянула дисертаційну роботу Сударкіної Людмили Юріївни на тему «Формування економічного механізму ресурсозбереження в сільському господарстві», виконану в Луганському національному аграрному університеті під керівництвом доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри обліку, фінансів та інформаційних технологій Кукси Ігоря Миколайовича.

Комісія вважає:

1. Актуальність теми дисертації. Дисертація Сударкіної Людмили Юріївни на тему «Формування економічного механізму ресурсозбереження в сільському господарстві» виконана на актуальну тему і є закінченою науково-дослідною роботою.

Актуальність теми, новизна, теоретичне та практичне значення проведених досліджень спрямовані на обґрунтування теоретико-методичних засад та розробку практичних рекомендацій щодо формування економічного механізму ресурсозбереження в сільському господарстві.

2.Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у відповідності з планом науково–дослідних робіт Луганського національного аграрного університету в межах теми «Організаційно–методологічні засади активізації фінансово економічного потенціалу національного простору в умовах глобалізації», у якій автором визначено засоби обґрунтування інвестиційної привабливості проєктів розвитку в сільському господарстві на принципах безвідходності в заданих умовах діяльності з метою забезпечення максимізації прибутку при сталості ресурсокористування (державний реєстраційний номер 0119U101446).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Теоретичні обґрунтування, практичні рекомендації, висновки й пропозиції щодо формування економічного механізму ресурсозбереження в сільському господарстві, що отримані в результаті дисертаційного дослідження, зроблені

автором самостійно. З наукових праць, опублікованих в співавторстві, у дисертації використовуються лише ті положення, що є результатом особистої роботи здобувача. Особистий внесок дисертанта в роботах, які написані в співавторстві, зазначений у нижченаведеному списку опублікованих праць.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Наукові положення, висновки і рекомендації, отримані за результатами дисертаційного дослідження, на нашу думку, є обґрунтованими та достовірними. Методологічною основою праці послужили системний підхід до вивчення досліджуваних явищ і процесів, що дозволило автору комплексно розглянути питання, пов'язані з формуванням економічного механізму ресурсозбереження в сільському господарстві.

Наукові припущення підтверджено за допомогою загальнонаукових, економічних та управлінських методів наукового пізнання. Під час дослідження автором застосовано монографічний, абстрактно–логічний, статистичного моделювання, статистичний, розрахунково–конструктивний, інвестиційного аналізу, імітаційного моделювання та інші методи.

Обґрунтованість основних наукових положень і висновків дисертанта підтверджується доведенням їх до рівня практичних рекомендацій.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Наукові положення, що містяться в дисертації, є достовірними, аргументованими, ґрунтуються на міцному методологічному фундаменті, спираються на глибоке опрацювання робіт класиків економічної та управлінської науки та публікації провідних вітчизняних і зарубіжних вчених. Автором використано достатній масив економіко-статистичної інформації щодо вирішення проблем формування економічного механізму ресурсозбереження в сільському господарстві.

Дисертація містить елементи наукової новизни, а саме:

удосконалено:

- економічний механізм менеджменту ресурсозбереження в сільському господарстві, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на оптимізації потоків основної, супутньої продукції та продукції від допоміжної діяльності на принципах гармонізації компонентів управлінського інструментарію суб'єктів господарювання, що дозволяє отримати додатковий ефект від реалізації корисного потенціалу некондиційної продукції в сільському господарстві з метою сталого розвитку галузі;

- методичний підхід до оцінки менеджменту ресурсозбереження в сільському господарстві на основі застосування оптимального рівня зосередження–диверсифікації галузевої структури, який, на відміну від

існуючих, ґрунтується на формуванні умов отримання найвищої результативності при збереженні існуючого режиму ресурсокористування, що дозволяє масштабувати досвід ресурсозбереження господарюючих суб'єктів в сільському господарстві шляхом оптимізації інформаційної діяльності;

– економіко–управлінські інструменти ресурсозберігаючих програм в сільському господарстві, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на застосуванні специфічного принципу максимальної результативності як стимулятора ресурсозберігання, що дозволяє встановити параметри індикативного плану господарювання в конкурентному середовищі аграрного ринку;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні основи ресурсозбереження в сільському господарстві, що базуються на трактуванні сутності менеджменту ресурсозбереження в сільському господарстві як організації результативної практики ресурсокористування, орієнтованої на ефективне стимулювання економії ресурсів та безвідходного виробництва, що, на відміну від існуючих, реалізується через партисипативність учасників агропродовольчої сфери на принципах додатковості та дозволяє організувати синергетичну взаємодію її галузей;

– модель ресурсозбереження в сільському господарстві на основі аналітичної схеми «ресурсозабезпечення – результативність – ресурсозбереження», яка, на відміну від існуючих, пов'язує основні складові оптимального ресурсокористування зі статистичними індикаторами, що дозволяє визначати проблемні зони через порушення біологічних циклів та точки зростання з метою підвищення ефективності менеджменту ресурсозбереження на основі уникнення дисбалансу продуктових потоків;

– підходи до оцінки управління розвитком ресурсозбереження в сільському господарстві, що, на відміну від існуючих, ґрунтуються на принципах цілепокладання в розвитку суб'єктів господарювання, які визначають характер використання виробничих ресурсів для формування асортименту продукції та дозволяють виявляти прийнятні стратегії ресурсокористування, що дозволяє прогнозувати фактори сталості та результативності з урахуванням поточних умов та прогнозних даних;

– функціонально–технологічні аспекти менеджменту ресурсозбереження шляхом впровадження безвідходних технологій в сільському господарстві, які, на відміну від існуючих, змінюють функціональне забезпечення діяльності суб'єктів господарювання з утилізаційних завдань на інноваційний розвиток технологічного процесу ресурсокористування, що дозволяє підвищити результативність в сільському господарстві шляхом обмеження залучення

додаткових ресурсів за рахунок приросту продуктового виходу технологічних систем.

6. Наукове і практичне значення результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані підприємствами, що займаються господарською діяльністю в сільському господарстві, з метою забезпечення сталості ресурсокористування при максимізації прибутковості підприємницької діяльності; їх регіональними та галузевими об'єднаннями, кластерами; державними органами – для планування інвестиційної активності суб'єктів господарювання в напрямках розвитку практики менеджменту ресурсозбереження. Практичне значення також мають: розроблені автором алгоритми дослідження передумов ефективної ресурсощадного господарювання в заданих економічних умовах; розроблені інвестиційні проєкти організації ресурсощадної господарської діяльності на принципах безвідходного та самодостатнього господарства.

У процесі досліджень були одержані наукові результати, які мають теоретичне та практичне значення і рекомендовані для впровадження у діяльність: Департаменту агропромислового розвитку Полтавської обласної державної адміністрації (довідка № 0118/11 від 24.01.2020 р.), С(Ф)Г «Івко В.І.» Решетилівського району Полтавської області (довідка № 51 від 11.02.2020 р.), С(Ф)Г «Сад» Решетилівського району Полтавської області (довідка № 63 від 18.02.2020 р.); СТОВ «Спілка селян «Тростянець» Полтавського району Полтавської області (довідка № 92 від 17.03.2020 р.); СК «Вітязь» Чугуївського району Харківської області (довідка № 84 від 24.03.2020 р.).

Результати дисертаційного дослідження також використовуються в навчальному процесі Полтавської державної аграрної академії при викладанні дисциплін «Стратегічне управління», «Управління інноваціями», «Управління підприємством в бізнес–середовищі», «Управління потенціалом підприємства» (довідка № 01–11/239 від 23.12.2019 р.).

7. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою дисертації. Дисертаційне дослідження Сударкіної Людмили Юріївни знайшло відображення у 26 наукових працях, із яких 1 стаття – в колективній монографії, 8 статей – у наукових фахових виданнях, 1 стаття входить до НМБД Web Of Science, 16 – у інших наукових виданнях. Загальний обсяг публікацій становить 9,72 друк. арк., із них особисто здобувачеві належить 7,75 друк. арк.

Список публікацій здобувача

Статті у монографіях:

1. Кукса І. М., Сударкіна Л. Ю. Застосування засобів теорії статистичних рішень для оцінки ефективності управління ресурсозбереженням сільськогосподарських підприємств. *Інституціоналізація як фактор забезпечення розвитку системи інвестиційно–інноваційної безпеки України: колективна монографія* / за заг. ред. О. Л. Гальцової. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 438–453. (*Особистий внесок автора: досліджено способи оцінки ефективності управління ресурсозбереженням в сільському господарстві*).

Статті, що входять до НМБД Scopus, Web Of Science:

2. Nitsenko V., Mardani A., Kuksa I., Sudarkina L. Application of methods of the theory of statistical decisions for assessing the effectiveness of resource conservation management at the agricultural enterprises. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2018. Vol. 40. № 3. pp. 361–368. (**Web Of Science**) (*Особистий внесок автора: досліджено систему управління ресурсозбереженням в сільському господарстві*).

Статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз:

3. Сударкіна Л. Ю. Концептуальний підхід до ресурсозбереження в сільськогосподарському підприємстві. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечнікова. Серія Економіка*. 2017. Том 22. № 12(65). С. 165–169. (**Index Copernicus**).

4. Сударкіна Л. Ю. Передумови організації системи управління ресурсозбереженням в сільському господарстві. *Збірник наукових праць Національного авіаційного університету «Проблеми системного підходу в економіці»*. № 6(74). Ч. 1. 2019. С. 141–148 (**Index Copernicus, Google Scholar, CiteFactor, OAJSE, Eurasian Scientific Journal Index**).

5. Сударкіна Л. Ю. Формування засобів інтеграції принципів оптимального управління в практику ресурсозбереження в сільському господарстві. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. № 1 (83). 2020. С. 78–83. (**Index Copernicus**).

6. Сударкіна Л. Ю. Засоби забезпечення ресурсозбереження в питаннях інфраструктурної підтримки діяльності підприємств в сільському господарстві. *Інтелект XXI*. № 6. Ч. 2. 2019. С. 24–31. (**Index Copernicus, Google Scholar**).

7. Сударкіна Л. Ю. Реалізація принципів Zero Waste в механізмі ресурсозбереження в сільському господарстві. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Економічні науки»*. №4. 2019. С. 191–200 (**Index Copernicus, Directory of Open Access**).

Journals, Ulrichsweb, CiteFactor, Google Scholar).

8. Кукса І. М., Сударкіна Л. Ю. Особливості механізму ресурсозбереження в сільському господарстві. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 4. С. 169–175. **(Index Copernicus)**. (Особистий внесок автора: удосконалено методичний підхід до визначення передумов розвитку практики ресурсозбереження).

Статті у наукових фахових виданнях України:

9. Кукса І. М., Сударкіна Л. Ю. Світовий досвід впровадження програм ресурсозбереження. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. № 6 (11). 2017. С. 57–60. ULR: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/12.pdf (Особистий внесок автора: досліджено ефективність ресурсозбереження в країнах світу).

10. Сударкіна Л. Ю. Ідентифікація оптимальної стратегії управління ресурсозбереженням в сільському господарстві. *Збірник наукових праць Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова*. № 4 (478). 2019. С. 57–66.

Праці апробаційного характеру:

11. Сударкіна Л. Ю. Ресурсозбереження як альтернативний спосіб господарювання. *Сучасні інноваційно–інвестиційні механізми розвитку національної економіки*: матеріали IV Міжнар. наук.–практ. інтернет–конф. Ч. 1 (м. Полтава, ПДАА, 26 жовтня 2017 р.). Полтава: ФОП Пусан А. Ф., 2017. С. 213–215.

12. Сударкіна Л. Ю. Технологія як багаторівневий механізм впровадження заходів ресурсозбереження. *Напрями розвитку ринкової економіки на засадах конкурентоспроможності, інноваційності та сталості*: матеріали Міжнар. наук.–практ. конф. (м. Запоріжжя, Запорізька державна інженерна академія, 11 листопада 2017 р.). Запоріжжя: Запорізька державна інженерна академія, 2017. С. 128–131.

13. Сударкіна Л. Ю. Ресурсозбереження в контексті сучасних проблем управління. *Реалізація політики модернізації економіки в умовах державно–приватного партнерства*: матеріали доповідей Міжнар. наук.–практ. конф. (м. Запоріжжя, Класичний приватний університет, 3 листопада 2017 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2017. С. 55–58.

14. Сударкіна Л. Ю. Формування концептуальної основи екологічного ресурсозбереження в агропромисловому виробництві. *Трансформаційні процеси в економіці України: глобальні та регіональні аспекти*: матеріали II Міжнар. наук.–практ. інтернет–конф. молодих учених, аспірантів та студентів (м. Львів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»,

Інститут економіки і менеджменту НУ «Львівська політехніка», Науково-навчальний комплекс «Економосвіта», 24 листопада 2017 р.) / відп. за вип. О. Б. Цісінська. Львів, 2017. С. 242–246.

15. Сударкіна Л. Ю. Основні джерела фінансування екологоорієнтованих проектів ресурсозбереження. *Перспективи інноваційного розвитку економіки: сучасні підходи та напрями*: матеріали доповідей Міжнар. наук.–практ. конф. (м. Ужгород, УНУ, 17–18 листопада 2017 року) / За заг. ред.: М. М. Палінчак, В. П. Приходько, А. Krynski. У 2-х частинах. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. Ч. 1. С. 60–63.

16. Сударкіна Л. Ю. Оцінка потенціалу сільськогосподарських підприємств в ресурсозбереженні через розвиток енергетичної незалежності. *Вдосконалення економіки та фінансової системи країни: актуальні проблеми та перспективи*: матеріали доповідей Міжнар. наук.–практ. конф. (м. Запоріжжя, Класичний приватний університет, 2 лютого 2018 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2018. Ч. 1. С. 107–109.

17. Кукса І. М., Сударкіна Л. Ю. Пріоритетні напрями розвитку системи ресурсозбереження в сучасних умовах. Збірник матеріалів звітної наук.–практ. конф. Луганського національного аграрного університету (м. Харків, ЛНАУ, 20–23 лютого 2018 р.). Харків: «Стильна типографія», 2018. С. 140–144. (Особистий внесок автора: досліджено заходи щодо реалізації напрямів ресурсозбереження в сільському господарстві).

18. Кукса І. М., Сударкіна Л. Ю. Безвідходні технологічні системи як основа ресурсозбереження в сільському господарстві. *Соціально-економічний розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення*: матеріали Міжнар. наук.–практ. конф. (м. Бережани, НУБіП, 19–20 квітня 2018 р.). Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. С. 181–182. (Особистий внесок автора: досліджено сучасні системи управління ресурсозбереженням на основі впровадження безвідходних технологій).

19. Кукса І. М., Сударкіна Л. Ю. Економічний потенціал ресурсозбереження в контексті маловідходної технологічної системи. *Розвиток економіки та управління на світовому, державному та регіональному рівнях*: матеріали Міжнар. наук.–практ. конф. (м. Київ, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 16–17 березня 2018 р.). К.: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2018. С. 83–89. (Особистий внесок автора: досліджено впровадження маловідходних технологічних систем в сільському господарстві).

20. Сударкіна Л. Ю. Оценка эффективности управления ресурсозбережением. *Формирование организационно-экономических условий эффективного функционирования АПК*: сборник научных статей X Междунар.

науч.–практ. конф. (г. Минск, БГАТУ, 24–25 мая 2018 г.) / редкол.: Г. И. Гануш [и др.]. Минск: БГАТУ, 2018. С. 515–519.

21. Сударкіна Л., Зозуля А. Реінжиніринг бізнес–процесів як ключовий елемент стратегії ресурсозбереження підприємства. *Соціально–економічні наслідки участі постсоціалістичних країн у процесах європейської інтеграції*: збірник матеріалів III Міжнар. наук.–практ. конф. (м. Черкаси, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2–4 жовтня 2019 року). Том 2. Черкаси: Вид. ФОП Гордієнко Є. І., 2019. С. 41–43. (*Особистий внесок автора: досліджено варіанти стратегій ресурсозбереження в сільському господарстві*).

22. Сударкіна Л. Ю. Сучасні аспекти ресурсозбереження на виробничих підприємствах. *Розвиток підприємницької діяльності в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів*: збірник матеріалів Міжнар. наук.–практ. інтернет–конф. (м. Херсон, ДВНЗ «ХДАУ», 18–19 квітня 2019 року). Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. С. 157–160).

23. Kuksa I. M., Sudarkina L. Y., Stryhun V. Y. System just in time as the basis of resource saving. *Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність*: матеріали III Міжнар. наук.–практ. конф. (м. Полтава, ПДАА, 15 травня 2019 р.). Ч. 1. Полтава: ФОП Пусан А.Ф., 2019. С. 120–121. (*Особистий внесок автора: досліджено заходи із ресурсозбереження в сільському господарстві*).

24. Сударкіна Л. Ю. Ресурсозбереження як основа конкурентоспроможності підприємства. *Економіко–правові аспекти сталого розвитку: держава, регіон, місто*: матеріали Першої міжнар. наук.–практ. конф. (м. Київ, Ін–т економіко–правових досліджень НАН України, 7 червня 2019 р.). Київ: Ін–т економіко–правових досліджень НАН України, 2019. С. 158–161.

25. Кобец С. П., Станкевич И. И., Сударкина Л. Ю. Современные подходы к оценке конкурентной устойчивости предприятия. *Формирование организационно–экономических условий эффективного функционирования АПК*: сборник научных статей XI Междунар. науч.–практ. конф. (г. Минск, БГАТУ, 30–31 мая 2019 года) / редкол.: Г. И. Гануш [и др.]. Минск: БГАТУ, 2019. С. 195–200. (*Особистий внесок автора: досліджено способи формування конкурентної стійкості за рахунок ресурсозбереження*).

26. Станкевич И. И., Кобец С. П., Сударкина Л. Ю. Конкурентная устойчивость предприятия: определение и подходы к оценке. *Актуальные проблемы инновационного развития и кадрового обеспечения АПК*: материалы VI Междунар. науч.–практ. конф. (г. Минск, БГАТУ, 6–7 июня 2019 года) / редкол.: Н. Н. Романюк [и др.]. Минск, БГАТУ, 2019. С. 229–233. (*Особистий*

внесок автора: досліджено конкурентну стійкість як наслідок реалізації політики ресурсозбереження).

8. Відомості про апробацію результатів дисертації. Основні результати даної дисертаційної роботи доповідалися на 16 всеукраїнських і міжнародних науково–практичних конференціях: «Сучасні інноваційно–інвестиційні механізми розвитку національної економіки» (м. Полтава, 2017); «Напрями розвитку ринкової економіки на засадах конкурентоспроможності, інноваційності та сталості» (м. Запоріжжя, 2017 р.); «Реалізація політики модернізації економіки в умовах державно–приватного партнерства» (м. Запоріжжя, 2017 р.); «Трансформаційні процеси в економіці України: глобальні та регіональні аспекти» (м. Львів, 2017 р.); «Перспективи інноваційного розвитку економіки: сучасні підходи та напрями» (м. Ужгород, 2017 р.); «Вдосконалення економіки та фінансової системи країни: актуальні проблеми та перспективи» (м. Запоріжжя, 2018 р.); «Соціально–економічний розвиток аграрної сфери: інженерно–економічне забезпечення» (м. Бережани, 2018 р.); «Розвиток економіки та управління на світовому, державному та регіональному рівнях» (м. Київ, 2018 р.); «Формирование организационно–экономических условий эффективного функционирования АПК» (Республіка Білорусь, м. Мінськ, 2018 р., 2019 р.); «Соціально–економічні наслідки участі постсоціалістичних країн у процесах європейської інтеграції» (м. Черкаси, 2019 р.); «Розвиток підприємницької діяльності в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів» (м. Херсон, 2019 р.); «Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність» (м. Полтава, 2019 р.); «Економіко–правові аспекти сталого розвитку: держава, регіон, місто» (м. Київ, 2019 р.); «Актуальные проблемы инновационного развития и кадрового обеспечения АПК» (Республіка Білорусь, м. Мінськ, 2019 р.).

9. Відповідність дисертації вимогам, що передбачені пунктом 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Сударкіної Людмили Юріївни на тему «Формування економічного механізму ресурсозбереження в сільському господарстві» подана у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, яка виконана здобувачем особисто, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі знань 07 «Управління та адміністрування», та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень, а також свідчить про особистий внесок здобувача в науку та характеризується єдністю змісту, відповідає вимогам щодо її оформлення.

За актуальністю, науковою новизною, теоретичним, методологічним і практичним значенням, обґрунтованістю одержаних результатів та оформленням дисертація відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, зокрема, Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, а її автор Сударкіна Людмила Юріївни – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензенти:

Професор кафедри менеджменту
Полтавської державної аграрної академії,
доктор економічних наук, доцент

Зось-Кіор М. В.

Доцент кафедри менеджменту
Полтавської державної аграрної академії,
кандидат економічних наук, доцент

Федірець О. В.

08.10.2020 р.

